

ekoZpravodaj

Zpravodaj Ekologického centra Kralupy nad Vltavou

Z OBSAHU:

- Soutěž "Kralupské stromy"
- Proč chránit rorýse?
- Jak si vybíráte zubní pastu?
- Spotřebiče budou opět opravitelné
- Sýčků je více než loni

- 2 Naše téma...
- 3 Soutěž "Kralupské stromy"
Jak se pečuje o stromy v Kralupech...
- 4 IBC kontejnery
Velikonoční soutěž ve trojici
- 5 Proč chránit rorýse?
Do Spolany se vrátili vzácní sokoli
- 6 Neobvyklé vlastnosti vody
Invazní rostliny
- 7 Jak si vybíráte zubní pastu?
- 8 Pravidelné rubriky
(Slovníček, Zelená domácnost,
Co se děje..., Okénko z přírody,
Z vašich dotazů)
- 10 Ekocentrum nabízí

Ekologické centrum Kralupy nad Vltavou
Palackého náměstí 6, 278 01 Kralupy nad Vltavou
Tel./fax: 727 808 644
E-mail: ekoporadna@eckralupy.cz
URL: www.eckralupy.cz, www.vuhu.cz
Zelená linka: 800 100 584 (Po - Pá: 6.30 - 19.30 hod.)

Ekologické centrum Kralupy nad Vltavou (ECK) je otevřeným informačním střediskem o životním prostředí, které funguje již od roku 2006 na základě osvědčeného modelu z Mostu. Svým charakterem (zejména napojením na dispečinky průmyslových podniků v regionu) je spolu s mosteckým ekocentrem jediné svého druhu v České republice. Činnost ECK se opírá především o aktivní informování veřejnosti, zajištění efektivní komunikace s průmyslovými podniky, veřejnou správou a veřejností a hledání společných řešení environmentálních problémů v regionu. Disponuje bezplatným Zeleným telefonem, jehož prostřednictvím zodpovídá dotazy veřejnosti.

Ekologické centrum Kralupy nad Vltavou
Po - Pá: 6.30 - 19.30 h.
800 100 584
...volejte zdarma

Foto na titulní straně: <http://pixabay.com>

Chození naboso - cesta ke zdraví

Bosé nohy bývaly hlavně na vsích v dávných dobách běžným jevem. Dnes je tomu jinak. A přitom se na spodních ploškách nohou nachází velké množství reflexních bodů. Jak a kde si je můžeme aktivovat?

Pro lidi před 100 lety byla chůze bez bot naprosto normální jev. Obuv se používala hlavně v zimních měsících a pro sváteční momenty, jako byla např. návštěva kostela, svatba. Během několika generací jsme se stali majetnějšími a obuv se stala symbolem společenského postavení, etikety a také módy. A bosonohost naopak známkou bohemství a bláznovství. Když se zamyslíte, tak opravdu velmi málo času trávíme naboso. Pokud jsme bosí, pak to bývá většinou doma v sedě nebo v leže ve spánku. Když chodíme, běháme, cvičíme, máme naše nohy pevně zavřeny v nejrůznějších botách a ženy navíc v botách s nejrůznějšími podpatky. Nohy tím pádem nemají příležitost se přirozeně hýbat, protáhnout prsty a promasírovat. Stav nohou u většiny populace není dobrý a často už v dětském věku. Většina lidí se potýká s nejrůznějšími problémy, které jsou způsobeny právě nošením obuvi a vymizením bosé chůze. Mnohonásobně narůstají počty návštěv podiatrických a ortopedických ordinací, operace, následné rehabilitace a prodej zdravotních pomůcek.

Kam vyrazit za bosoturistikou?

Šišky, kůra ze stromů, sláma, písek a oblázky - materiály, které lidskou nožku důkladně promasírují, najdeme samozřejmě v přírodě, v lese, stezky pro bosou chůzi vznikají už ale i ve městech.

První v hlavním městě vznikla, konkrétně na Praze 6. Tady si můžete chůzi po bosém chodníku tvořeného z nejrůznějších materiálů vyzkoušet v jižní části [parku Maxe van der Stoela](#), nedaleko Pražského hradu. V nové relaxační zóně se nachází celá řada herních prvků pro děti od kladin přes balanční kvádry až po lanovou pyramidu a zábavné prvky na potoce Brusnice, který parkem protéká. Další stezku najdeme téměř v centru města Liberec. Zde vyrostl volnočasový [EKOpark](#). Kromě smyslového hmatového chodníku tady na vás čekají rozmanité relaxační prvky určené pro pobyt v přírodě: přírodní ohniště, zóny pro grilování a pikniky, místa pro pozorování a naslouchání zvukům přírody, naučné přírodovědné stezky pro děti, interaktivní hmyzí hotely, čmelíny, hřbitov odpadků, kontaktní mini zoo, strašidelný domeček z větví, dětmi tolik oblíbené bukové bludiště, obří pískoviště, interaktivní javorový altánek plný dřevěných skladaček, venkovní prostor pro lukostřelbu a kuželky a další zajímavosti.

[\(více informací\)](#)

SOUTĚŽ "KRALUPSKÉ STROMY"

Městské stromy mají často nelehký osud, jejich životní podmínky jsou ztížené, přesto nám poskytují své životadárné služby, čistí vzduch, produkují kyslík, v létě poskytují stín a zvlhčují vzduch, jsou příbytkem pro mnoho dalších živočichů, po celý rok dávají útěchu, zkrášlují prostor našeho města, jsou našimi pomocníky a souputníky.

Kralupské ekocentrum vyhlašuje soutěž „Kralupské stromy“, která je určena všem amatérským fotografům a výtvarníkům. Úkolem soutěžících je zaslat fotografii svého oblíbeného stromu s popisem o jaký strom se jedná, kde roste, jaké jsou jeho životní podmínky, případně další informace o něm, jeho životní příběh. Pokud někdo raději maluje nebo kreslí, může ztvárnit svůj oblíbený strom i výtvarně. **Soutěž probíhá od 20. 5. 2020 do 30. 9. 2020.**

Máte svůj oblíbený strom nebo znáte nějaký strom v Kralupech nad Vltavou či jejich okolí, který byl vysazen při zvláštní příležitosti nebo nese zajímavé poselství? Pošlete nám jeho fotografii nebo výtvarné ztvárnění a zprávu o tom, kde roste a čím je výjimečný.

Smyslem soutěže Kralupské stromy je poukázat na stromy jako na důležité přírodní i kulturní bohatství, kterého bychom si měli vážit a chránit jej. Není zde důležitá krása stromu, velikost nebo věk, ale jeho příběh a spojení s lidmi. Cílem soutěže je také rozšířit všem zájemcům vědomosti o našich dřevinách a o významu stromů pro náš život.

V říjnu tohoto roku budou soutěžní příspěvky vyhodnoceny a autoři nejzajímavějších příspěvků ohodnoceni u příležitosti konání výsadby Rodinných stromů v Kralupech nad Vltavou.

Své příspěvky do soutěže zasílejte na kontaktní email: [ekoporadna\(zavináč\)eckralupy\(tečka\)cz](mailto:ekoporadna(zavináč)eckralupy(tečka)cz) nebo doručte osobně od Ekologického centra Kralupy

nad Vltavou na Palackého náměstí č. 6, 1. patro.

Nezapomeňte uvést na soutěžním příspěvku své kontaktní údaje. Připsat též můžete, proč vás daný strom zaujal nebo jakým způsobem se staráte o stromy ve svém okolí apod.

Soutěž je součástí projektu, který byl pro rok 2020 finančně podpořen městem Kralupy nad Vltavou.

Ekologické centrum Kralupy nad Vltavou za podpory
Města Kralupy nad Vltavou vyhlašuje fotografickou a výtvarnou soutěž

Kralupské stromy

Máte svůj oblíbený strom nebo znáte nějaký strom v Kralupech nad Vltavou či jejich okolí, který byl vysazen při zvláštní příležitosti nebo nese zajímavé poselství? Zapojte se do soutěže kralupského ekocentra.

Vášim úkolem bude zaslat fotografii svého oblíbeného stromu s popisem o jaký strom se jedná, kde roste, jaké jsou jeho životní podmínky, jeho životní příběh. Pokud někdo raději maluje nebo kreslí, může ztvárnit svůj oblíbený strom i výtvarně.

Soutěž probíhá od 20. 5. 2020 do 30. 9. 2020

Své příspěvky do soutěže zasílejte na e-mail: ekoporadna@eckralupy.cz nebo doručte osobně do Ekologického centra Kralupy nad Vltavou na Palackého náměstí č. 6, 1. patro.

Nezapomeňte uvést na soutěžním příspěvku své kontaktní údaje.

 KRALUPY Nad Vltavou Soutěž „Kralupské stromy“ byla podpořena městem Kralupy nad Vltavou v rámci dotační podpory.

JAK SE PEČUJE O STROMY V KRALUPECH...

Původním a přirozeným prostředím pro stromy je les. Místo plné stromů, které mezi sebou mohou komunikovat, dotýkat se větvemi i kořeny, navzájem se podporovat a vytvářet si vhodné mikroklima. Hustý les plný vysokých i nižších stromů, keřů i nízkého porostu, nejlépe prales. Místo, kde stromy nikdo neomezuje, neničí ani neruší, to je lesní

ráj. Jak daleko jsou od této představy městské stromy, jak rozdílné mají podmínky k životu, jak moc se musely přizpůsobit, aby mohly přežít, aby přežily. Být stromem ve městě, obklopen často jen šedivým betonem, je nelehký úděl. Mnohdy jsou tyto stromy odkázány na pomoc člověka.

O stromy v Kralupech nad Vltavou pečují odborníci,

tedy lidé s patřičným vzděláním. U starých stromů bývá trochu problém, musí se redukovat větve, které přiléhají k domům, aby tam bylo alespoň trochu světla. Občané si také stěžují, když se větve stromů dotýkají fasády domu nebo oken. V těchto případech vítězí většinou člověk a strom přichází o své větve.

[\(celý článek\)](#)

Máte-li zahrádku, nejspíše jste si pořídili nádobu na zachytávání dešťové vody. Dešťová voda je ta nejlepší a nejpřirozenější zálivka pro vaše rostliny. Je měkká, má ideální teplotu, a navíc je zdarma. K zachytávání dešťovky vám postačí třeba stará vana, barel nebo velice oblíbený plastový IBC kontejner. Velký objem, široké plnicí hrdlo s vypouštěcím ventilem či odolná konstrukce opatřená kotroutou z ušlechtilé oceli jsou nespornou výhodou. Použitím neodborně vyčištěných kontejnerů se ale vystavujete nebezpečí – kontejnery se totiž používají, mimo jiné, na přepravu a skladování nebezpečných látek. Více se dočtete v našem článku.

IBC kontejner (*Intermediate Bulk Container*) je obal určený pro skladování a transport kapalných látek. Kontejnery se využívají v různých průmyslových odvětvích

a také v potravinářství. Jedná se o kontejnery s velkým objemem, značnou odolností, relativně nízkou pořizovací cenou, dobrou manipulovatelností a

možností opakovaného použití. Součástí kontejnerů je vnější ochranná konstrukce z ušlechtilé oceli a paleta odolná proti mechanickým a korozivním vlivům. Obvykle se používají kontejnery o objemu 600 až 1 000 litrů. Lze je použít rovněž pro skladování pitné nebo sběr dešťové vody, proto se těší značné oblibě u zahrádkářů.

Většina IBC kontejnerů má označení HDPE, což znamená, že je nádoba vyrobena z polyetylenu vysoké hustoty. Takový materiál je velice odolný vůči většině kyselin, rostlinným olejům, alkoholu a vydrží zahřívání až do cca 110 °C. Plast HDPE nereaguje s látkami umístěnými uvnitř, kontejner lze tedy recyklovat nebo dále využívat např. k zachycení dešťové vody.

IBC kontejner lze zakoupit nový nebo použitý. Nový kontejner o objemu 1 000 litrů stojí okolo šesti

tisíc korun, výhodou je potravinářský atest, a tedy zcela bezpečné použití i na pitnou vodu. Riziko je v tomto případě nulové, nevýhodou může být vyšší pořizovací cena.

Použité kontejnery se často označují jako repasované a jejich cena se odvíjí od jejich stavu. Pokud byly v kontejneru skladovány nebezpečné látky, je nutné kontejner před dalším použitím odborně vyčistit. Firmy zabývající se prodejem kontejnerů však potvrzují, že ani odborné vyčištění nedokáže zaručit stoprocentní zdravotní nezávadnost. Pokud chcete zakoupit použitý kontejner a mít naprostou jistotu o zdravotní nezávadnosti, pak je možné zakoupit kontejner s novou vnitřní plastovou nádobou.

[\(celý článek\)](#)

VELIKONOČNÍ SOUTĚŽ VE TROJICI

Po vzoru loňské úspěšné Velikonoční soutěže vyhlásilo Ekologické centrum Kralupy nad Vltavou podobnou soutěž i letos. Úkolem soutěžících bylo vyrobit třeba jarní kvítí, vajíčka, zajíčky či kuřátka z odpadového materiálu, kterého jistě má každý doma dost. Cílem soutěže bylo podnítit děti, mládež i dospělé k tomu, aby se pokusili zhodnotit již nepotřebné věci, vdechli jim nový život a těšili se z toho, že se zachovali zodpovědně a šetrně k životnímu prostředí. Soutěž byla vyhlášena 10. února a trvala až do 30. dubna 2020.

Bohužel vlivem vyhlášení nouzového stavu, uzavření mateřských a základních škol a dalších nepříjemností se nám do soutěže sešly pouze tři příspěvky, jsou však velmi

pěkné. První příspěvek do soutěže nám dodala paní **Kateřina Berková**. K výrobě své dekorace použila pouze odpadový materiál – skořápky od vajíček, papírové plato od

vajíček a rostlinný materiál, který sesbírala na zahradě před sečením trávy.

Další soutěžní příspěvek zhotovil žák třetí třídy **Petr Kolář**. Svá roztomilá zvířátka na jarní květinové louce zhotovil opět z použitých materiálů.

Třetí výrobek zhotovila z ruličky od papírových ubrousků a z ostříhaných zbytků barevných papírů **Beata Majtenyi** se svojí maminkou. Beata oslavila nedávno své páté narozeniny.

Velikonoční soutěž je realizována za finanční podpory společnosti AVE Kralupy, s.r.o.

[\(...celý článek\)](#)

PROČ CHRÁNIT RORÝSE?

Rorýs obecný (*Apus apus*) spadá taxonomicky do řádu svišťounů, kteří patří mezi ptáky za vůbec nejrychlejší a nejobratnější letce. V rychlosti vodorovného letu, tedy mimo střemhlavý pád sokola, předčí rorýs všechny ostatní ptačí druhy u nás. Vědci rorýsům naměřili nejvyšší rychlost až 111,6 km/h. Rorýs patří dle zákona mezi zvláště chráněné živočichy a rozhodně si zaslouží kromě našeho obdivu také ochranu. Vzhledem k faktu, že hnízdí téměř výhradně na lidských stavbách, nutně potřebuje abychom na něj pamatovali – a to zvláště při rekonstrukcích. V následujícím článku se mimo jiné dozvíte, jak rorýsům pomoci nebo alespoň neškodit.

Ptáci hnízdící v České republice se vracejí koncem dubna a v květnu. Rorýsi jsou známí pevnou vazbou na hnízdiště, což znamená, že se opakovaně vrací na místo, kde úspěšně vyhníždili.

Pokud rorýs o takové místo přijde, trvá mu minimálně jeden rok, než je schopen nalézt nové. Naprostá většina hnízd je umístěna na budovách, zbytek pak na skalách, v budkách a

dutinách stromů. Rorýsi obvykle vytvářejí kolonie, a proto na vhodných lokalitách nalezneme více hnízdních párů. Samotné hnízdo bývá pouhou kupkou peří, stébel a dalšího materiálu, který je na konečné místě slepen slinami. Samice klade 2–3 vejce a mláďata se líhnou po necelých třech týdnech. Přibližně jednou za hodinu je rodiče krmí hmyzem slepeným se slinami. Vývoj potomků trvá poměrně

dlouho (6–8 týdnů), mláďata musí po vylétnutí z hnízda již velmi dobře létat. Jen několik týdnů po prvním letu již musí absolvovat dlouhou cestu do jižní nebo jihovýchodní Afriky, kde zimují. Samotný odlet z hnízdišť na zimoviště pak probíhá od konce července do září. Rorýsi se živí hmyzem a dalšími členovci, které chytají za letu.

[\(celý článek\)](#)

DO SPOLANY SE VRÁTILI VZÁCNÍ SOKOLI

Samec a samička sokola stěhovavého opět hnízdí v areálu Spolany. Loňský duben se jim zde vylíhlo historicky první mládě a také letos očekávají přírůstek. Samička sedí hned na třech vajíčkách! Spolana spolupracuje s neziskovým sdružením ALKA

Wildlife a již pátým rokem společně sledují počínání tohoto dravce v chemickém areálu v Neratovicích. Pár kriticky ohroženého druhu se usídlil i na stometrovém komínu teplárny v Litvínově, kde je umístěna [kamera monitorující v přímém](#)

[přenosu jejich každodenní život.](#) Na webové stránce tak zájemci naleznou kromě on-line videa i záznamy toho nejzajímavějšího ze sokolího hnízdění.

Ve výrobním závodu Spolany je od roku 2015 instalována ve výšce 80 metrů hnízdní budka. Dříve se zde na komíně bývalé čistírny exhalací vyskytovala samička sokola stěhovavého sama. Vloni si poprvé přivedla partnera a snesla vajíčka. Pro vzácné dravce je toto místo ideální, mají tu absolutní klid a výborný rozhled. I tento rok se neratovický pár připravuje na vyvedení mladých. Početná holubí populace v areálu jim poskytuje i dostatek potravy. Tito dravci

totiž loví ptáky do velikosti kachny, výjimku však občas tvoří létající savci – netopýři.

Hnízdící budku pravidelně na jaře navštěvuje ornitolog, který ji zkontroluje a vyčistí pro budoucí ptačí obyvatele.

(aktuálně - 2.6.2020)

Ornitologové za asistence hasičů okroužkovali mladé sokoly a přitom zjistili, že jde o samečka a samičku. Té umístili na nohu malou vysílačku, s jejíž pomocí budou monitorovat její pohyb. Jména novorozené samičky a samečka nyní vybírají děti ze základních škol v okolí závodu. Celkem se tento rok v Unipetrolu narodilo pět sokolů.

NEOBVYKLÉ VLASTNOSTI VODY

Voda je všude kolem nás, proto jí mnozí považují za obyčejnou kapalinu, ale je to naopak. Voda je zvláštní látka a chová se jinak, než běžné kapaliny. Vědci již objevili 66 anomálií vody a stále odkrývají další vodní tajemství. Nejzvláštnější je, že vlastnosti vody, o kterých říkáme, že jsou abnormální či anomální, jsou zároveň podmínkou vzniku a udržení života na Zemi, což považujeme za normální.

Všichni znají neobvyklou hustotu vody. Běžně platí, že čím je nižší teplota, tím větší má kapalina hustotu. Voda však dosahuje nejvyšší hustoty při 4 °C. Pod tímto bodem již její hustota klesá, takže led má nižší hustotu než voda a pluje po hladině. Tato anomálie vody má zásadní význam pro přežití vodních živočichů po dobu zimy. Chladnější a lehčí voda u hladiny zmrzne dříve než

u dna a vytvoří tak příkrov, který chrání život v tekuté vodě u dna. Rozpínání vody v zimním období také vede k erozi hornin.

Voda má také vysoké povrchové napětí, nejvyšší ze všech kapalin kromě rtuti. Díky němu mohou vodní ptáci plavat po vodě, aniž by si smočily peří, stejně jako některé druhy hmyzu hladce klouzají po vodní hladině. Velké povrchové napětí

ztěžuje proces smáčení. Toto je jeden z důvodů, proč se při praní přidávají prací prostředky, které svými mýdlovými látkami (tenzidy) smáčení usnadňují. Také v mýdlovém roztoku jsou síly mezi molekulami menší, takže mýdlový roztok smáčí i mastný povrch.

Bod varu je u vody neobvykle vysoký. Pro naprostou většinu chemických látek

platí, že teplota varu látky roste s atomovou či molekulovou vahou. U vody to však neplatí. Je to také jediná známá látka, která má schopnost se rozšiřovat při ochlazení a smršťovat při zahřátí. Voda také funguje jako výborné rozpouštědlo spousty chemických látek, zejména pak solí.

[\(...celý článek\)](#)

INVAZNÍ ROSTLINY

Až pojedete vlakem z Kralup nad Vltavou do Prahy, pozorně se dívejte cestou z okna. A schválně kolik druhů stromů a keřů uvidíte, topol, dub, bez nebo spíše akát, akát, akát... Invazivní rostliny jsou schopné ovládnout místa výskytu. Spojuje je to, že se rychle množí, žijí v hustých populacích a rychle se šíří. Tak jak ony mění prostředí, které napadly ve svůj prospěch, tak rostliny, které zde žily původně, mají mnohem horší podmínky pro svůj život.

Invazní (invazivní) druh (rostliny i živočichové) se na cizí území dostal za pomoci člověka, podařilo se mu zdomácnět a začal se samovolně a nekontrolovaně šířit, což má za následek úbytek původních druhů,

leckdy těch, které mají podobnou funkci v přírodě jako on sám. Některé invazní druhy mohou mít zcela zásadní dopady na původní ekosystémy či lidské hospodářství, a to nejen potlačením či likvidací řady

původních druhů – endemitů (organismus, který vznikl a je rozšířen jen v určitém omezeném území a nikde jinde se nevyskytuje), ale kupříkladu i změnou koloběhu vody. Mezi invazní druhy je možno počítat i mikroorganismy způsobující různé choroby. Za nepůvodní druhy rostlin a živočichů jsou označovány (viz např. § 5 odst. 4 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny) druhy, které nejsou součástí přirozených společenstev určitého regionu - tedy Evropy či ČR, ale v některých případech se také může jednat o druhy nepůvodní pouze v určité části našeho území (např. druhy hercynských pohoří, Šumavy aj. mohou být nepůvodní v Karpatech).

Invaze je ve své podstatě proces překonávání bariér geografických, environmentálních, reprodukčních. Ty jim staví do cesty problémy s rozšiřováním místní vegetace na původních stanovištích. Rostlina se během různě dlouhého období klidu, které předchází opravdové invazi, adaptuje na místní podmínky a populace může navíc prodělavat genetické změny a tím se lépe přizpůsobit novému, pro ni netypickému prostředí. Příkladem je rozšíření pajasanu žláznatého. Původně rostl jen v městských výsadbách, dnes jsou jeho nálety po městech a blízkém okolí vidět všude a pomalu se již šíří i do volné krajiny.

[\(...celý článek\)](#)

JAK SI VYBÍRÁTE ZUBNÍ PASTU?

Čištění zubů je důležité pro zachování zdravého chrupu, záleží ale také na tom, čím si zuby čistíme. Lidé si většinou myslí, že zubní pasta napomáhá hygieně ústní dutiny tím, že odstraňuje zubní plak, zubní kámen a kousky jídla ze zubů a jazyka. Tuto funkci ale mechanicky plní kartáček. Role zubní pasty není tak důležitá. Jde pouze o chemickou pomůcku, kterou odstraňujeme kyselé prostředí z úst a doplňujeme zubům minerály. Z pasty v našich ústech se dostávají škodlivé látky přímo do krve, s níž jsou rozváděny po celém těle a bohužel, běžné prostředky dentální hygieny často obsahují rizikové chemické látky.

Zubní pastu v nějaké formě zná lidstvo již od starověku. Až v posledním století však dochází k jejímu masovému používání. Kromě vody, která tvoří zubní pastu ze 75 procent, a brusných prostředků (20 %), obsahuje celou řadu příměsí, které jsou samy o sobě nebezpečné nebo pro lidský organismus dokonce jedovaté. Proto je také na většině obalů zubních past varování: „Nepolykejte!“

Co v sobě ukrývá tuba běžné zubní pasty

Budou tam jistě konzervanty, aby se prodloužila doba použitelnosti pasty, detergenty k rozpouštění

pevných nečistot, abraziva obrušující zubní povrch, zvlhčovačla zamezující vysychání zubní pasty, zahušťovačla a želírující látky ke správné konzistenci pasty, pěnotvorná činidla k dobrému pocitu, že nám pasta skutečně zuby vyčistí, když pění, sladidla a různé příchuti k uspokojení naší chuti, barviva, aromáty apod. Celkově běžná zubní pasta obsahuje kolem 30 chemických látek, z nichž 95% je vyrobeno z ropy nebo dehtu. Před mnohými z těchto ingrediencí bychom se přitom měli mít na pozoru.

Detergenty mohou obsahovat řadu různých dráždivých chemických látek.

Jsou obtížně biologicky odbouratelné, čímž ohrožují životní prostředí. Některé také obsahují fosfáty, jejichž únik do odpadních vod způsobuje eutrofizaci, přemnožení vodních řas, které škodí ekosystémům.

Fluorid sodný (*Sodium fluorid*) je důležitou složkou pro tvorbu pevných a zdravých kostí. V zubech snižuje pravděpodobnost poškození zubní skloviny kyselinami a bakteriemi. Z důvodu nedostatku fluoru ve stravě (je obsažen např. v mořských rybách a černém čaji) je fluor (nejčastěji ve formě fluoridu sodného nebo fluorofosforečnanů) součástí většiny zubních past. Je to však látka toxická při vdechování a při požití. Ve velkých dávkách postihuje srdce a oběhový systém, je karcinogenem a je využíván i jako jed na krysy.

Podle obsahu sloučenin fluoru se pasty dělí na:

- pro předškoláky (s obsahem 250-500 ppm)
- pro školáky (500-1 000 ppm)
- běžné zubní pasty pro dospělé (1 000-1 500 ppm)
- terapeutické zubní pasty (1 800-2 500 ppm)

Nedostatek fluoru se projeví nižší kvalitou kostí, zvýšenou tvorbou kazů a slabší

pevností zubní skloviny. Přesto existují protichůdné názory na obsah fluoru v zubních pastách. Některé přírodní zubní pasty obsahují fluorid vápenatý, který je ve vodě nerozpustný a díky tomu se považuje za bezpečnější.

Ve složení zubních past najdeme také triklosan, velmi toxický konzervant, který má antibakteriální účinky, ale působí zároveň jako endokrinní disruptor, může narušovat hormonální hladinu. Má toxický vliv na játra a ledviny a ničí přirozenou mikroflóru kůže. Škodlivé účinky se mnohonásobně zvyšují, je-li u některých výrobků obsaženo více konzervantů současně. Stává se to často, protože účinky konzervantů se z technologického hlediska doplňují. Některé látky jsou účinnější proti bakteriím, jiné proti plísním apod.

Propylene glycol je zvlhčovačlo, vytváří příjemný pocit při čištění zubů tím, že udržuje viskozitu zubní pasty na optimální úrovni. Drží jednotlivé složky pohromadě a pomáhá předcházet vysušování zubní pasty.

[\(...celý článek\)](#)

Pro zlepšení orientace v pojmech, souvisejících s životním prostředím, jsme pro Vás připravili populárně naučný slovníček.

G

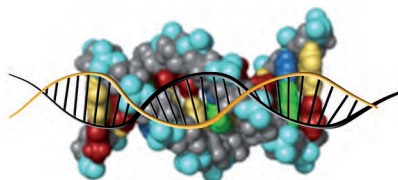
GMO

je zkratka pro geneticky modifikované organismy, jejichž genetický materiál

byl uměle pozměněn tak, aby získaly novou vlastnost. Činí se tak proto, aby rostlina byla odolnější vůči určité chorobě, hmyzu nebo suchu, aby se zvýšila výnosnost plodin apod. Genetické úpravy jsou nejčastěji prováděny u kukuřice, bavlny, sójových bobů, řepky olejky a cukrové řepy. **Pro konzumaci ve formě potravin a krmiv bylo v EU dosud povoleno 58 GMO a další čekají na schválení.** Většina GMO, které byly v EU schváleny, se používá ke krmení hospodářských zvířat, ale obsahovat je mohou i některé dovážené potraviny.

Objevují se argumenty ve prospěch využívání GMO, stejně jako varovné hlasy nebádající k nejvyšší opatrnosti vůči novému lidskému experimentu. Zatímco některá rizika jsou považována pouze za možná, jiná se již skutečně projevila. Příkladem jsou rostliny modifikované tak, aby snášely vysoké dávky pesticidů. Rostliny bohužel kvůli tomu obsahují rezidua těchto látek (například glyfosát, což je látka, jejíž konzumace vyvolává zvýšené riziko non-Hodgkinova lymfomu, tzn. zhoubného onemocnění lymfatických žláz).

Často zmiňované ale doposud nepotvrzené je riziko zvýšeného výskytu alergií. Vzhledem k tomu, že alergie je imunitní reakcí na určitou cizorodou bílkovinu, je možné, že nové bílkoviny, se kterými lidský organismus přijde do styku, mohou takovou reakci vyvolat. Dalším rizikem je přenos odolnosti vůči antibiotikům z modifikovaných organismů na bakterie, které se vyskytují ve střevech. Existuje i možnost přenosu genetické informace, kdy především bakterie nebo jiné jednoduché organismy mohou přijmout od své genetické výbavy cizí DNA např. z okolí, od jiných bakterií nebo pomocí virů.

Voskované ubrousky

Také už jste se zamýšleli nad tím, jak snížit množství igelitových sáčků, svačinových fólií, alobalů, papírových ubrousků a dalších obalů na potraviny? To vše zastanou voskované ubrousky. Jsou opakovaně využitelné jak pro balení svačin do školky i na výlety, tak pro skladování potravin v lednici. Jsou zdravotně nezávadné, mohou se omývat vlažnou vodou, mohou se používat opakovaně a snadno se udržují. A za rok ušetříte možná kilometry plastových sáčků, fólií i alobalu. Ekologické balení do látkových ubrousků uplatníte také ve špajzu nebo v případě, že chystáte dětem svačinu dopředu – stačí ji schovat pod ekologický ubrousek, aby neoschla.

Voskované ubrousky si můžete zakoupit v různých ekologických e-shopech nebo si je můžete vyrobit doma, pokud rádi tvoříte vlastníma rukama. Návod na jejich výrobu je celkem snadný. Potřebujete k tomu bavlněnou látku, včelí vosk, žehličku nebo troubu na pečení a entlovací nůžky. Díky různorodým vzorům látek budou navíc svačinové ubrousky i opravdu krásnou estetickou záležitostí.

Připravte si vybranou látku v rozměru, který je pro vás praktický (30 x 30 cm), na plech rozložte pečicí papír a na něj látku. Na struhadle nastrouhejte nahrubo vosk a posypte jím ubrousek rovnoměrně tenkou

vrstvou. Vložte plech do trouby a pečte přibližně jednu až dvě minuty při teplotě 100 °C. Když budete celý proces sledovat, velmi rychle uvidíte, kdy už je vosk vpitý do látky – v té chvíli můžete ubrousek bez obav vytáhnout. Ještě zatepla uhladíte vosk kuchyňskou stěrkou rovnoměrně po celém ubrousku do všech stran a sloupnete ubrousek z pečicího papíru, vosk tuhne velmi rychle. Okraje ubrousku je vhodné zastříhnout entlovacími nůžkami. Pokud nechcete rozežívat troubu, můžete vosk na látku nažehlít žehličkou přes pečicí papír. Podrobný návod na výrobu voskovaných ubrousků najdete na: <http://www.liskavkurniku.cz/2018/08/jak-si-doma-vyrob-voskovane-ubrousky.html> nebo <https://www.pleva.cz/news/jak-si-vyrob-voskovane-ubrousky-a-co-do-nich-zabalit>

Výhodou voskovaných ubrousků je, že nepropustí vlhkost, po zabalení krásně drží tvar, dají se snadno renovovat a navíc krásně voní včelím voskem!

Lednice a pračky budou opět opravitelné

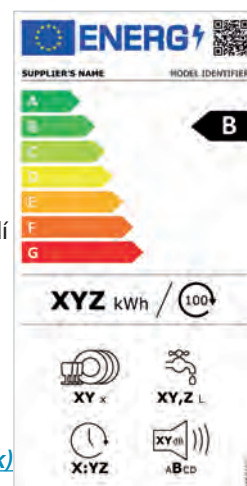
Končí doba, kdy výrobci úmyslně používali ve spotřebičích takzvané „šidítka“, tedy výrobní postupy nebo nekvalitní materiály, ale také třeba místo šroubů nýty. Od 1. března 2021 budou domácí spotřebiče opravitelné, a to i mnoho let po ukončení jejich prodeje. Vyplývá to z nových pravidel, jež loni v říjnu schválila Evropská komise.

Za tento návrat k opravitelnosti může snaha Evropské komise o snižování emisí. EK rozhodla, že výrobci praček, myček, lednic nebo televizorů budou nuceni od roku 2021 zajistit náhradní díly i deset let po prodeji výrobku. Ten bude muset být

zároveň snadno rozmontovatelný a bez rizika poškození znova složitelný, ideálně tak, aby to zvládl každý.

Podle nařízení Komise EU 2019/2023 jsou stanoveny požadavky na ekodesign výrobků spojených se spotřebou energie, které mají významný objem prodeje v EU, dopad na životní prostředí a potenciál ke zlepšení dopadu na životní prostředí prostřednictvím lepšího konstrukčního návrhu bez nepřiměřeně vysokých nákladů.

[\(...celý článek\)](#)

Sýčků je letos více než loni

Kriticky ohrožených sýčků obecných žije letos v Česku více než loni. Ornitologové z České společnosti ornitologické, Ústavu biologie obratlovců AV ČR a Muzea města Ústí nad Labem spočítali v jádrové oblasti v severních Čechách 62 volajících samečků, v roce 2019 to bylo 56. Každý nově zjištěný sýček je velký úspěch. Intenzivní zemědělství a s ním spojený úbytek hmyzu je hlavní příčinou toho, že nyní u nás zbývá asi stovka párů této dříve běžné sovy. Sýčci nyní hnízdí a v červnu začnou vyvádět mláďata.

Ochránci sýčků letos zkontrolovali v severních Čechách, kde žije nejsilnější česká populace sýčků, 418 lokalit. Na 45 lokalitách zaznamenali přítomnost celkem 62 samečků této kriticky ohrožené sovy. „Loni to bylo 56 samečků. Meziroční nárůst o 6 se může zdát malý, ale u tak malé populace jako je ta v Česku, je důležitý každý jedinec a každý nový je zároveň důvodem k radosti,“ říká Miroslav Bažant, terénní pracovník ochrany sýčků z České společnosti ornitologické.

Při monitoringu sýčka ornitologové zaznamenali i další druhy sov. Nalezli 14 teritorií podobně ohrožených sov pálených, 7 teritorií puštíků obecných, 2 teritoria výra velkého a 88 teritorií kalouse ušatého. „V případě kalousů se jedná o náš historicky nejvyšší zaznamenaný počet. Například loni to bylo 39 zaznamenaných teritorií. Vyšší počet samečků sýčků i kalousů může svědčit

o tom, že mláďata i dospělci lépe přežívali díky mírné zimě, která byla zároveň bohatá na potravu v podobě hrabošů,“ vysvětluje Martin Šálek, hlavní koordinátor ochrany sýčků z České společnosti ornitologické a Ústavu biologie obratlovců AV ČR.

Velmi pravděpodobně sýčkům pomohla i opatření, která pro ně ornitologové dělají. „Jde například o speciální budky zabezpečené proti predátorům, jako jsou kuny nebo kočky. Z nich loni vylétlo 29 mláďat, což je přes 40 % ze všech, o kterých víme. Kromě toho také spolupracujeme s farmáři a na louky s pásovou sečí umísťujeme bidýlka, ze kterých mohou sýčci lovit. Zároveň zabezpečujeme technické pasti, jako jsou napáječky pro dobytek, okapy, roury či sudy s vodou, kde se mohou sýčci utopit. V takových pastech hyne třetina sýčků, u kterých známe příčinu úmrtí,“ doplňuje Šálek.

Při letošním monitoringu ornitologové sýčky také kroužkovali a u již dříve okroužkovaných jedinců kroužky odečítali. Díky soustavnému kroužkování sýčků mají ochránci velkou prokroužkovanosť celé populace a mohou zjistit víc o tom, kam se mláďata vydávají po opuštění hnízda a také o teritoriích dospělých, což mohou využít při ochraně sýčků.

Článek převzat z web. stránek: <https://www.birdlife.cz>

© www.pixabay.com

Každý z nás vytrídil v roce 2019 do barevných popelnic přes 51 kilogramů odpadu

Loni jsme vytrídili nejvíc papíru, téměř 22 kilogramů, dále pak 15,1 kilogramu plastů, bezmála 14 kilogramů skla a necelé půl kilo nápojových kartonů. A stále více třídíme i kovy, těch vytrídil každý obyvatel v průměru 13,9 kilogramu. Prostřednictvím sběrných systémů obcí se tak shromáždilo přes 693 tisíc tun vytríděných odpadů, což je o 4 % více než v roce 2018. Vyplývá to z údajů, které poskytla Autorizovaná obalová společnost EKO-KOM.

EKO-KOM dále uvádí, že v roce 2019 bylo na tuzemský trh dodáno 1 219 696 tun jednocestných obalů, 73 % jich bylo následně vytríděno, dotříděno na třídících linkách a druhotná surovina byla předána k recyklaci a dalšímu využití. Tradičně nejlépe se daří recyklovat papír, v jeho případě se vloni podařilo dosáhnout míry recyklace 88 %. Zjednodušeně řečeno – bezmála 9 z 10 vyrobených tun papírových obalů byly loni recyklovány na nový papír nebo dále využity. U skla bylo dosaženo 79% míry recyklace, u plastových obalů 69%, u kovů 57% a u nápojových kartonů to bylo 25 %. Míra sběru nápojových PET lahví v roce 2019 vzrostla a pohybuje se v rozmezí 79 - 82 %.

Zdroj: <https://www.tretiruka.cz>

Koruny stromů chrání lesní rostliny před globálním oteplováním, pomohli zjistit čeští vědci

Teplotně stabilnější lesní prostředí pod korunami stromů chrání lesní organismy před teplotními extrémy, a ovlivňuje tak jejich reakci na globální oteplování. Lesní rostliny proto mnohem výrazněji reagují na změny v zápoji stromového patra než na celkové oteplování klimatu.

K těmto závěrům došla mezinárodní studie, na níž se podílelo šest vědců z Botanického ústavu AV ČR. Vědecké studie zabývající se dopadem probíhajících klimatických změn obvykle vycházejí z teplot měřených meteorologickými stanicemi. Tyto stanice se však nacházejí mimo les a měří teplotu vzduchu v meteorologické budce 2 metry nad zemí. Taková měření proto neodpovídají podmínkám, ve kterých žije většina lesních organismů.

Vědci Botanického ústavu AV ČR, ve spolupráci s kolegy z dalších evropských zemí, proto porovnali reakci lesních bylin na změnu klimatu naměřenou na meteorologických stanicích a na lokální změny mikroklimatu v lesním podrostu. Údaje o teplotách měřených přímo v lesním podrostu pak zkombinovali s až 80 let starými údaji o hustotě stromových korun na třech tisících výzkumných ploch napříč Evropou, přičemž šestina z těchto ploch se nachází přímo v České republice.

Zdroj: <http://www.ekolist.cz>

EKOCENTRUM NABÍZÍ SEMINÁŘE...

Mateřské školy

O odpadech s nejmenšími

Seminář určený pro mateřské školy. V průběhu semináře je dětem vysvětleno, jak je důležité správně třídit odpad, aby se co nejméně odpadu dostalo na skládku. Seminář je interaktivní - plný her a aktivit. Na závěr semináře čeká na děti pohádka a také si něco pěkného vyrobí.

Jak si žije strom

Seminář určený pro mateřské školy. V průběhu semináře se děti dozvědí o tom, co všechno nám stromy poskytují, k čemu se používá dřevo, papír, jak stromy vyrábějí kyslík k dýchání, v létě poskytují stín a zvlhčují vzduch a svými listy čistí ovzduší. Na závěr si děti jeden strom vyrobí.

Voda, vodička...

Jakou vodu, a jaký druh vody děti znají? A kde se blízko nich nachází? Povíme si také něco o vodě a jejím skupenství. Vysvětlíme si koloběh vody, a také kolik má vody v sobě člověk. Probereme společně, k čemu všemu vodu potřebujeme a jak nás voda provází celý den. Popovídáme si o zvířátkách a rostlinách, které můžeme potkat u rybníku či řeky.

Základní školy

Staň se farmářem

Seminář je určen žákům 2. a 3. tříd ZŠ. Žáci se v průběhu semináře dozvědí, co je to farma, kdo je farmář, jakou techniku používá atd. Cílem semináře je upozornit na význam půdy jako zdroje obživy a obnovit vztah žáků k půdě. Seminář lze využít jako doplnění vyučovacích předmětů Prvouka či Přírodověda.

Zdravě, chutně a šetrně k životnímu prostředí

Seminář je určen žákům 2. stupně ZŠ. Při semináři se žáci dozvědí o biopotravinách a biozemědělství, o chemických úpravách potravin, o chemii v jídle, jak rozeznávat bioprodukty a kde je nakupovat, o bedýnkování, nákupu bez obalu a dalších ekologických aktivitách v oblasti výroby potravin a stravování. V průběhu semináře lektori besedují s žáky o tom, proč bychom měli podporovat české zemědělství, regionální pěstitele apod.

Odpady a jejich dopady

Seminář pro žáky 2. stupně ZŠ, v jeho průběhu se dozvědí o nakládání s odpady, skládkování, spalování odpadu, třídění a recyklaci, o opětovném využívání odpadu a prevenci odpadu, doplněný hrou o správném nakupování. Účastníci semináře se také dozvědí o bezobalovém nakupování a filosofii nulového odpadu.

Co dýcháme?

Seminář je určen žákům 8. a 9. tříd ZŠ a studentům SŠ; je zaměřen na problematiku ovzduší. Studenti se během semináře dozvědí více o atmosféře, znečišťujících látkách v ovzduší a jejich vlivu na zdraví a ekosystémy, pochopí rozdíl mezi emisemi a imisemi, co je smog letní a zimní, proč a kde nastává inverze, rozdíl mezi vnitřním a vnějším ovzduším.

Veřejnost

Zelená domácnost

Seminář pro dospělou veřejnost, při kterém lektorky ekocentra hovoří o úsporách energie a vody v domácnostech, o šetrném praní a čištění, o zodpovědném nakupování, cestování a dalších ekologických opatření v našich domácnostech.

Pro objednání a bližší informace o seminářích nás prosím kontaktujte na e-mailu nebo bezplatné telefonní lince.

POZVÁNKY, AKCE

18. - 20. srpna 2020

UČITELSKÉ LÁZNĚ: KLIMA SE MĚNÍ, A CO MY?

Ekocentrum Loutí

Vzdělávací program Varianty zvou všechny pedagogy na tradiční Učitelské lázně. Jedná se o zážitkový pobyt, jehož cílem je především načerpat novou energii a inspiraci do dalšího školního roku.

[Více informací](#)

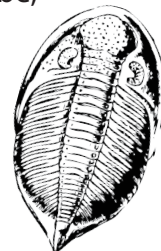
14. srpna 2020 (10:00 - 13:00 hod.)

ZKAMENĚLÁ ZEMĚ

Praha 5

Zajímá vás, jak vypadala naše země v době, kdy byla moře plná trilobitů a po souši se proháněli pravěcí ještěři? Pokud ano, máte jedinečnou příležitost nahlédnout pod vrstvy miliony let starých usazenin a na vlastní oči spatřit zkamenělou historii.

[Více informací](#)

Chcete jít ven a nevíte,
jestli je vyhlášena smogová situace?

POMŮŽE VÁM **SMS INFOKANÁL** EKOLOGICKÉHO CENTRA KRALUPY

**SLUŽBA
PŘÍMO
DO VAŠEHO
MOBILU**

Ekologické centrum Kralupy nad Vltavou nabízí jednoduchý a pohodlný způsob získávání důležitých informací o smogových situacích. Ve snaze zajistit dostatečnou informovanost veřejnosti provozujeme již od roku 2017 službu SMS InfoKanál, která umožňuje zasílání informací o vyhlášení či odvolání smogových situací na zaregistrovaná čísla mobilních telefonů v krátkých textových zprávách (SMS).

JAK SE ZAREGISTROVAT?

ON-LINE

Pomocí webového formuláře, jehož odkaz naleznete na webových stránkách Ekologického centra nebo se registrujte přímo pomocí odkazu: www.infokanal.cz/cweb/reg/vuhu

Pomocí registračního on-line formuláře můžete svou registraci později upravit nebo registraci zrušit.

SMS

Tvar registračních SMS: **REGISTRUJ**mezera**MESTO/OBEC**mezera**EMAIL**

Příklad: REGISTRUJ KRALUPY NAD VLTAVOU NOVAKJ@SEZNAM.CZ

Registrační SMS je potřeba zaslat na číslo: **315 720 287**

Velikost písmem nehraje roli, důležité je dodržení mezer mezi slovy. Cena registrační SMS je zpoplatněna dle tarifu vašeho operátora, příjem SMS je zdarma.

OSOBNĚ

Rádi Vás zaregistrujeme k odběru i v našem ekocentru. Ekologické centrum Kralupy sídlí na Palackého náměstí 6, v Kralupech nad Vltavou.

Registrací dáváte souhlas k tomu, aby vám byly zasílány informace z Ekologického centra o vyhlášení či odvolání smogových situací, vaše údaje budou použity výhradně pro tyto účely, databáze nebude poskytována třetím stranám.

VÍTE,

CO

DÝCHÁTE?

Milí rodiče a prarodiče, sledujete znečištění ovzduší?
Řešíte, kdy jít s dětmi ven nebo kdy raději zůstat doma?
Zajímá vás jaká je dnes kvalita ovzduší?

Jestli ano, je tady pro vás

BEZPLATNÁ LINKA EKOCENTRA KRALUPY

VOLEJTE LINKU EKOCENTRA - 800 100 584

Ekologické centrum Kralupy n/Vlt., Palackého nám. 6, 278 01 Kralupy n/Vlt., E-mail: ekoporadna@eckralupy.cz

www.eckralupy.cz